

tering wordt evaluatie dus breed opgevat: het omvat elke vorm van informatie over het leren van leerlingen die betekenisvol kan zijn voor de leerkracht of de leerling.

Voorbeeld:

De leerlingen krijgen twee keer per maand na de les Nederlands de opdracht een 'one-minute paper' te schrijven. In die paper beantwoorden de leerlingen één specifieke vraag (omschrijving van het geleerde). Zo leren de leerling en de leerkracht welke foute opvattingen er zijn en wat er bijgestuurd kan worden.

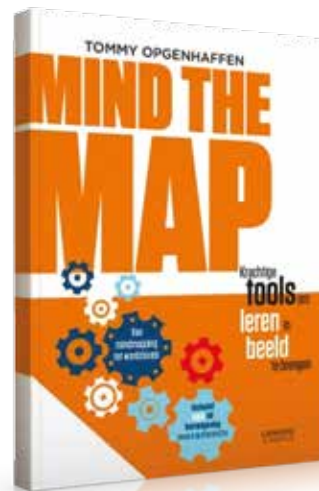
Binnenklasdifferentiatie in kleine en grote vormen

De toepassingen van binnenklasdifferentiatie zijn even divers als de leerlingen die we ermee willen aanspreken. Zelfs in de kleinste dagelijkse praktijk is het dan ook mogelijk om gedifferentieerd aan de slag te gaan. Enkele voorbeelden:

- *Informatie verzamelen en gebruiken:* Knoopt u weleens een (informeel) gesprek aan met (enkele) leerlingen in de klas over hun interesses en leervoorkeuren, of over de thema's die ze moeilijk/makkelijk/boeiend vinden?
- *Vragen, hulp en feedback:* Is er gelegenheid voor het stellen van vragen? Laat u leerlingen elkaar helpen? Zijn er hulpbronnen in de klas aanwezig?
- *Keuzemogelijkheden:* Kunnen leerlingen keuzes maken m.b.t. een bepaald thema, een bepaalde opdracht of een manier van aanpak (waarbij er minstens twee alternatieven zijn)? Kunnen leerlingen zelfstandig hun werk plannen en taken verdelen (bv. bij groepswork, individueel werk...)?
- *Extra uitdaging:* Probeert u via feedback leerlingen al uit te dagen om net dat tikkeltje meer te doen bij het herwerken van de opdracht? Geef u duidelijk aan wat binnen het thema basis-, herhaling- en verrijkingsstof is? Kunnen opdrachten in functie hiervan uitgedacht worden?

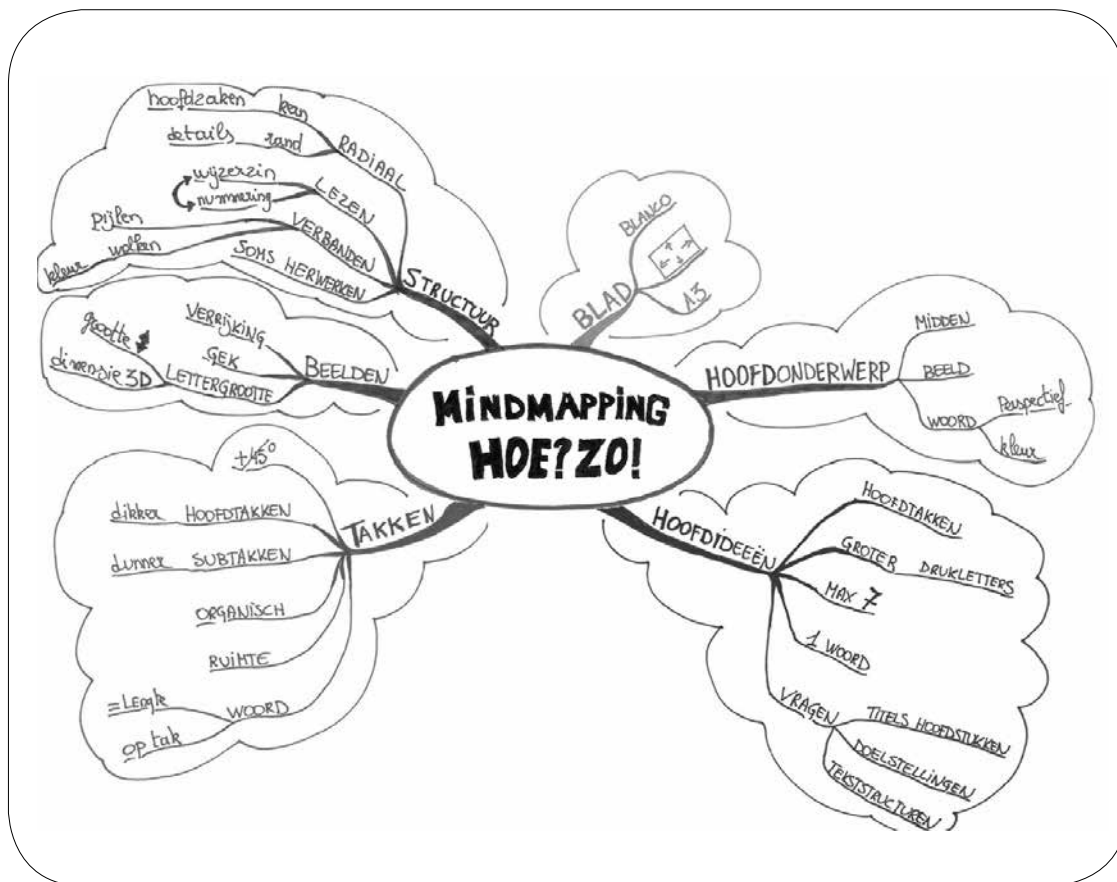
Meer lezen?

'Ieders leerkracht. Binnenklasdifferentiatie in de praktijk' is een boek dat uitgebreidere informatie biedt en praktische voorbeelden aanreikt voor verschillende onderwijsvormen en vakken. Struyven, K., Coubergs, C., Gheysens, E., & Engels, N. (2015). *Ieders leerkracht. Binnenklasdifferentiatie in de praktijk*. Leuven: Uitgeverij ACCO.

Mind the map. KRACHTIGE TOOLS OM LEREN IN BEELD TE BRENGEN

Leerlingen begeleiden in het verwerven van studievaardigheden is heel vaak een taak van de leerkracht Nederlands. We leren leerlingen zelfstandig notities nemen, teksten schematiseren en hoofdzaken van bijzaken onderscheiden, in de hoop dat leerlingen uiteindelijk hun leerproces zelf in handen kunnen nemen. In het boek *Mind the map* reikt Tommy Opgenhaffen ons heel wat inzichten, technieken en strategieën aan die leerlingen helpen om hun leerproces te visualiseren en daardoor de leerstof actief te verwerken. De technieken uit *Mind the map* zijn erg bruikbaar in de les Nederlands. *Fons* licht er een aantal uit. **Heleen Rijckaert en Tommy Opgenhaffen**

voorkennis van leerlingen mee activeren of kun je de leerlingen een concept map laten maken over de geziene leerstof en ze zo die leerstof laten uitleggen. Een derde interessante toepassing voor een les Nederlands is een *concept map* maken over een verhaal. Hieronder zie je, bij wijze van voorbeeld, een *concept map* over de verhaallijn van Assepoester. Naast *concept mapping* biedt Opgenhaffen in zijn boek ook nog een uitgebreide bespreking van de enkele andere *mapping tools*: **mindmaps**, **knowledge maps** en **thinking maps**.

LEREN NOTEREN

Een tweede belangrijke cluster van

technieken die we in *Mind the map* terugvinden, is gericht op leerlingen leren noteren. Hoewel leerlingen relatief snel een eigen systeem van noteren ontwikkelen, bevatten lesnotities vaak minder dan de helft van alle belangrijke ideeën of lesinhouden die relevant zijn voor het latere examen. Je kan dat probleem snel verhelpen door als docent je eigen lesnotities aan te bieden. Dat is een effectieve en snelle oplossing, maar je ontnemt je leerlingen dan wel de kans om zelf efficiënte noteerstrategieën te ontwikkelen. In *Mind the map* krijg je heel wat tips om je leerlingen te helpen bij het ontwikkelen van noteerstrategieën. Daarnaast laat Opgenhaffen je kennis maken met tal van specifieke technieken, zoals **Cornell Note Taking**. Die strategie voegt een aantal elementen toe aan gewone (les) notities, waardoor leerlingen veel meer denkwerk investeren in het noteerproces. De leerlingen worden aangespoord om de informatie op meerdere manieren te verwerken. Zo noteren ze op een blad dat vooraf wordt verdeeld in drie afzonder-

BEYOND THE MINDMAP

Veel leerkrachten zijn ondertussen vertrouwd met de techniek van het mindmappen. Met een mindmap visualiseer je kennis via een netwerk van takken, sleutelwoorden en symbolen. Dat kan op papier, maar ook digitaal, met tools als bubble.us (<http://bubbl.us>), Popplet (<http://popplet.com>) of Mindmup (<http://www.mindmup.com>). Tommy Opgenhaffen bespreekt in *Mind the map* echter nog veel meer ‘mappingtools’ die je op tal van manieren in een les Nederlands kunt inzetten. Zo is er de techniek **concept mapping**: een *concept map* geeft antwoord op een focusvraag door sleutelwoorden in hiërarchisch geordende kaders weer te geven. De kaders worden vervolgens via verbindingslijnen met elkaar verbonden. Elke verbindingslijn wordt vergezeld van een label: een verbindingswoord of een korte verbindingszin die de relatie tussen de concepten verduidelijkt. Je kan *concept maps* voor verschillende doeleinden gebruiken. Zo kan je er de

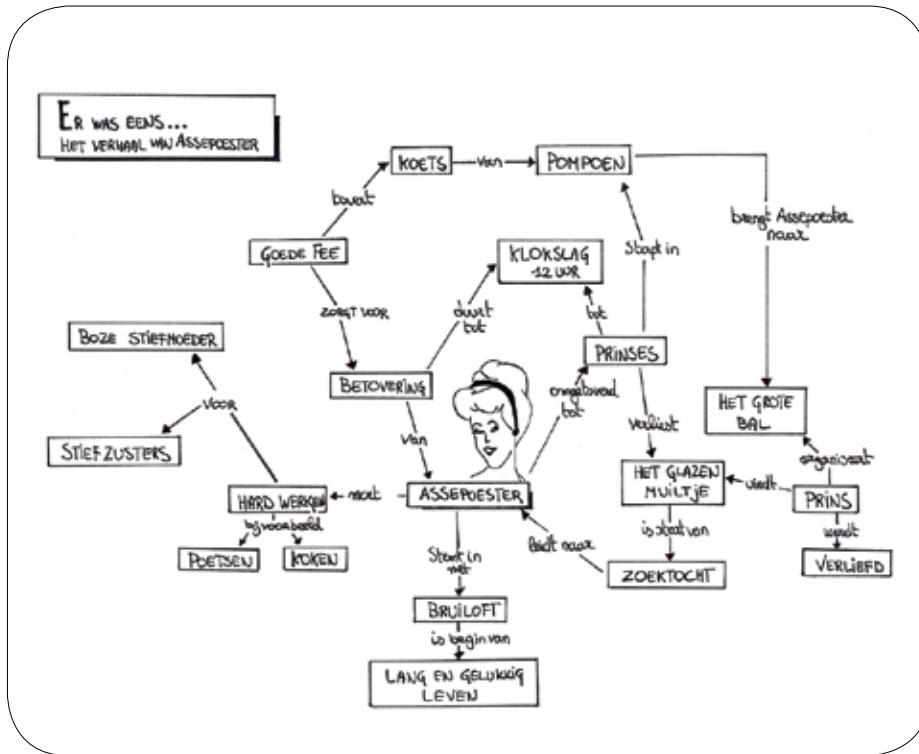
Over de auteur

HELEEN RIJCKAERT

is leerkracht Nederlands en PAV aan het HTI Sint-Antonius in Gent.

TOMMY OPGENHAFFEN

is auteur van het boek *Leren. Hoe?Zo!* Hij heeft ruime ervaring als leerkracht, studiecoach en verantwoordelijke van het opleidingscentrum Docentes-Campus en *Leren. Hoe?Zo!* Tommy verzorgt nascholingen en lezingen over leren en digitale tools, zowel voor leerkrachten als voor ouders.

MOGELIJKHEDEN VOOR DIFFERENTIATIE?

Doordat je de leerlingen vertrouwd maakt met verschillende technieken, kun je ze bij bepaalde opdrachten (zoals een presentatie of een boekbespreking) de keuze laten op welke manier zij hun inzichten willen visualiseren. Het biedt je als leerkracht de mogelijkheid om meer op maat van de leerling te werken en het versterkt bovendien de autonome motivatie van leerlingen, doordat ze zo ook zelf meer inspraak krijgen in hun leerproces.

Kortom, in *Mind the map* vind je tal van inspirerende technieken om leerlingen hun leerproces in eigen handen te laten nemen. Naast een stevige theoretische basis, voorziet Tommy Opgenhaffen bij elke techniek een stappenplan en concrete lessuggesties om in de klas met de techniek aan de slag te gaan. Bovendien verkent hij bij elke techniek de digitale mogelijkheden ervan, en krijg je heel wat tips om digitaal met de technieken aan de slag te gaan.

lijke velden (zie afbeelding), elk met een specifieke functie.

- Het grote veld aan de rechterzijde van het blad dient om de gewone aantekeningen te maken.

- Aan de linkerzijde is een apart vak voorzien over de hele lengte van het blad. Dat vak wordt gebruikt om de verschillende onderdelen van je aantekeningen in enkele kernwoorden samen te vatten of om vragen te noteren over de leerstof. Deze kolommen vormen bovendien een handig hulpmiddel om de leerstof na afloop te herhalen.

- In het kader onder aan de bladzijde wordt ruimte voorzien om de inhoud van de pagina (of eventueel van het volledige leerstofonderdeel) in enkele zinnen samen te vatten.

Doordat deze noteerstrategie bij heel wat leerlingen dichter aanleunt bij hoe ze spontaan zouden noteren, vraagt het minder tijd om leerlingen met de techniek vertrouwd te maken. Om dezelfde reden zijn leerlingen die niet echt houden van mindmapping vaak sneller bereid om Cornell Note Taking toe te passen.

Naast Cornell Note Taking bespreekt Opgenhaffen ook nog noteerstrategieën als **sketchnoting** en **interactive (student) books**.

Geïnspireerd?

Bestel dan het boek *Mind the map* via de website www.lerenhoezo.be. Met de code 'fonsmagazine' krijg je 10% korting bij aankoop van het boek.

Wedstrijd

Heb je een lesidee om met mindmapping of *concept mapping* aan de slag te gaan? Laat het ons dan weten via info@tijdschriftfonson.be en maak kans op een exemplaar van *Mind the map*!